

Täysistunto

Keskiviikko 13.5.2026 klo 14.00

3. Hallituksen esitys eduskunnalle työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 64/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen.

Keskustelu

14.03 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi. Esitämme siis uudenlaista joustomallia. Joustomallin myötä työansioden ja työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovittamisesta tulee helpompaa ja joustavampaa.

Osatyökykyisten oikeudesta ja mahdollisuuksista osallistua työelämään ja yhteiskuntaan on puhuttu pitkään. Nyt tulee tärkeä, konkreettinen askel parempaan. Esimerkiksi vammautuneet, pitkäaikaisesti sairaat tai tapaturmaisesti loukkaantuneet ihmiset ansaitsevat tulla nähdyiksi ja kuulluiksi, ja työelämässä on oltava paikkoja ja mahdollisuuksia myös heille. Joustomallin myötä työkyvyttömyys- ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan ei tarvitsisi enää pelätä, että eläke leikkautuu tai lakkaa heti lisäansioden myötä. Malli mahdollistaa suojaosan ylittämisen kuukausikohtaisesti.

Esityksen tavoitteena on helpottaa työkyvyttömyyseläkkeen aikana työskentelyä ja parantaa sen kannustimia. Lisäksi tavoitteena on turvata eläkkeensaajien yhdenvertainen kohtelu ja tehokas toimeenpano tässä etuudessa. Ehdotetussa mallissa eläkkeen ja työansioden yhteensovitus tehtäisiin kalenterikuukausittain. Eläkkeensaajan työansioihin sovellettaisiin kalenterikuukausikohtaista suojaosaa. Jos kalenterikuukauden työansiot eivät ylittäisi suojaosan määrää, ne eivät vaikuttaisi eläkkeen maksamiseen. Lisäksi säädettäisiin kalenterivuosiokohtaisesta määrästä joustoa, jonka suuruisiksi kalenterivuoden ajalta yhteenlaskettavat suojaosan ylitykset enintään voisivat nousta ilman, että eläkkeeseen työansioden vuoksi tehtäisiin vähennyksiä. Suojaosan ylitykset vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää ylityksen osuudella vasta sen jälkeen, kun joustoa ei enää olisi jäljellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Suojaosan ajoittaisten ylitysten seuraukset olisivat mallissa eläkkeensaajan kannalta kohtuullisia. Satunnaiset vähäiset suojaosan ylitykset eivät jouston vuoksi yleensä vaikuttaisi eläkkeeseen lainkaan. Vaikka eläkettä tulisi vähennettäväksi, vähennys vastaisi vain suojaosan ylityksen osuutta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että eläkkeensaajan työansiot jatkuvasti ylittäisivät suojaosan. Työkyvyttömyyseläkkeen tarkoitus on kuitenkin korvata työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä. Ehdotuksen mukaan pitkään yhtäjaksoisesti toistuvat suojaosan ylitykset johtaisivat siihen, että eläke voisi lakata tai työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke voisi muuttua osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Se, milloin suojaosan ylitykset johtaisivat näihin muutoksiin, määriteltäisiin tarkasti laissa.

Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2028. Näin Kansaneläkelaitokselle ja työeläkelaitoksille sekä näiden asiakkaille jää riittävä aika varautua muutoksiin. Työkyvyttömyys- ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleville joustomalli on helpottava parannus. Moni haluaa osallistua ja pystyy osallistumaan oman toimintakykynsä rajoissa. Toivon ja uskon, että tällaiselle helpotukselle löytyy eduskunnasta vahvaa tukea.

Joustomalli on inhimillinen uudistus. Osatyökykyisillä pitää olla aito mahdollisuus olla mukana työelämässä ja osallistua myös yhteiskunnalliseen toimintaan ilman pelkoa eläkkeen äkillisestä leikkaantumisesta. Joustomalli mahdollistaa jäljellä olevan työkyvyn hyödyntämisen ja turvallisen paluun työelämään terveydentilan niin salliessa.

Olen tästä uudistuksesta kovin iloinen. Sen puolesta on tehty kolme vuotta työtä. Myös edellisellä hallituskaudella oli tavoite vastaavan mahdollisuuden säätämisestä, mutta se ei edellisen hallituksen aikana toteutunut. Toivon, että eduskunta voisi käydä tästä hyvän keskustelun ja tehdä uudistuksen, joka parantaa ihmisten osallisuutta suomalaisessa työelämässä. Itse asiassa positiivisen työllisyysvaikutuksenkin tällä saavutamme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies, hyvä rouva ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Meillä on käsittelyssä erittäin myönteinen työelämäuudistus, ja siksi vähän hämmentyneenä katsoin tuota puheenvuorolistaa. Siellä ei yhtään vasemmistoliittolaista puheenvuoron pyytäjää ole. Sosiaalidemokraateista onneksi sentään edustajat Merinen, Kokko, Lyly ja Lindén ovat pyytäneet puheenvuorot, ja odotankin, että he nyt käyttävät tämän hyvän esityksen kehumiseen edes osan siitä tarmosta, mitä he ovat käyttäneet aiempien esityksien moittimiseen. Ehkä tähän debattiin tulee vielä mahdollisuus ja kuulemme sitten myös vasemmistoliiton kehuja, sillä tämä on odotettu ja tervetullut uudistus.

Monella työkyvyttömyyseläkeläisellä on nimittäin työkykyä. Heistä monilla on paljon myös työhaluja ja monilla myös mahdollisuuksia työntekoon. Uudella mallilla, jonka ministeri Sanni Grahn-Laasonen meille esitteli, halutaan nimenomaan kannustaa työntekoon työkyvyn salliessa ja poistaa työntönteon esteitä näiltä henkilöiltä. Uusi malli mahdollistaisi siis joustavamman työskentelyn työkyvyttömyyseläkkeellä, ja malli lisäisi joustavuutta palkkatulojen ansaitsemiseen työkyvyttömyyseläkkeen ohella. Tämä uusi joustavampi yhteensovittaminen vähentäisi siis kannustinloukkuja ja tukisi näiden osatyökykyisten työhön kiinnittymistä, mutta kasvattaisi myös työtunteja ja parantaisi yksilöiden toimeentuloa. On vaikea uskoa, että kukaan tätä uudistusta vastustaisi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Joustomalli on siis nimensä mukaisesti joustavampi kuin nykyinen malli. Tällä hetkelähän työeläkelaitos laittaa eläkkeen lepäämään eli keskeyttää maksun, jos ansiot ylittävät ansaintarajan yhtäjaksoisesti vähintään kolmen kuukauden ajan. Sain tästä esityksestä kiitoksia jo ennen tätä lähetekeskustelua Riihimäen rollaattorimarssitilaisuudessa, missä yksi rouva tuli sanomaan, että on hyvä, että tämä heille nyt mahdollistetaan. Joustomalli auttaa siis työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista, jolloin siis työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi helpommin työskennellä jäljellä olevan työkykynsä mukaan. Tämän ehdotetun mallin on tarkoitus siis mahdollistaa työkyvyttömyyseläkkeen saajille joustava työskentely niin, että laissa säädettävät ansaintarajat voisivat kalenterivuoden aikana ylittyä. Tämä on tervetullut uudistus.

Joustomallin on arvioitu lisäävän työntekoa jopa noin tuhannella henkilötyövuodella, ja työllisyyden lisäys vahvistaisi myös julkista taloutta jopa 30 miljoonalla eurolla. Vaikutukset tulevat näkymään tulevina vuosina lainsäädännön voimaan tultua. Työeläkemenot vähenisivät nykyiseen nähden arviolta lähes 6 miljoonaa euroa ja Kelan eläkemenot noin 1,6 miljoonaa euroa, minkä arvioidaan vähentävän verotuloja noin 4 miljoonalla eurolla. Julkisen talouden kokonaisvaikutukset muodostuisivat näin ollen ihan merkittäviksi.

Mutta, arvoisa puhemies, tätäkin tärkeämpää tässä on nimenomaan se, että joustomalli tulee tukemaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkykyä, mahdollisuutta osallistua työelämään ja antaa oma panos ja saada myös tehdä sitä työtä, mitä haluaa tehdä. Ehdotetun mallin tavoitteena on, että työkyvyttömyyseläkkeen saaja voi siis jatkossa työskennellä joustavasti eläkkeensä rinnalla kykyjensä mukaan ja palata työelämään terveydentilansa salliessa. Pidän tätä erittäin tervetulleena, ja haluan kiittää ministeri Sanni Grahn-Laasosta tämän asian eteenpäin viemisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

14.11 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on taas kerran yksi myönteinen työelämäuudistus. Kiitos ministerille, että tämä esitys on saatu eduskunnan käsittelyyn.

Useampi hallitus on tätä uudistusta yrittänyt viedä eteenpäin, mutta työ on keskeytynyt. Nyt esitys on eduskunnassa, ja on tärkeää, että saamme tämän eteenpäin. Tämä on erittäin tervetullut esimerkiksi monelle nuorelle vammaiselle, joka on työkyvyttömyyseläkkeellä. He joutuvat jatkuvasti seuraamaan säännöksiä, jotka ovat hyvin epätarkat, peloissaan siitä, katkaako eläke, peritäänkö etuuksia takaisin. He ovat joutuneet todella vaikeaan tilanteeseen, ja nyt me saamme myöskin selkeämmät pelisäännöt. Tämä on erittäin tärkeä asia. Tärkein asia tässä on tietenkin se, että työ kannattaisi aina. Se arvo, joka kokoomuksella ja maan hallituksella on, on se, että kaikkia tarvitaan työmarkkinoilla, on työkyky sitten kokonaista, tai kun me katsomme sitä jäljellä olevaa työkykyä, niin tämä tukee sen käyttöä.

Todellakin esityksen tarkoitus on saada käyttöön julkisen talouden kannalta kustannustehokas osatyökyvyttömyyden ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimalli, joka todellakin tukee palkan ja eläkkeen yhteensovittamista niin, että työ kannattaa aina. Tämä joustomalli korvaisi nykyisin määräaikaisen sääntelyn eläkkeen lepäämään jättämisestä lainsäädännön pykälät. Tässä ehdotetussa mallissa eläkkeensaajille määritettäisiin todellakin kalenterivuodelle euromääräinen jousto, jonka verran eläkkeensaajalle vuoden aikana yhteensä sallittaisiin kuukausittaisen suojaosan ylityksiä ilman, että ylitykset todella vaikuttaisivat eläkkeen maksamiseen. Kun tämän vuosittaisen jouston määrä on käytetty,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

kuukausittaisen suojaosan ylitykset vähentäisivät sitä maksettavaa eläkettä suojaosan ylityksen määrällä. Suojaosan ylittyessä eläkkeestä vähennettäisiin siis jatkossa — ja alleviivaan tätä, että silloin, kun se suojaosa ylittyisi — ainoastaan suojaosan ylitystä vastaava osuus. Tämä on se parannus, ja tämä juuri lisää sitä työnteon kannustavuutta nykyiseen malliin verrattuna, jossa todellakin eläke jää kokonaan lepäämään ja eläkkeen saaminen sitten katkeaa.

Päätavoite, niin kuin ministeri sanoi ja täällä edustaja Heinonen sanoi, on se, että eläkkeensaaja voisi joustavasti hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään työskennellessään eläkkeen rinnalla. Todellakin tämä sääntely mahdollistaisi joustavan paluun työelämään silloin, kun eläkkeensaajan terveydentila sen sallii. Se, mikä on todella tärkeää — haluan sen sanoa vielä — ja mistä on tullut paljon kiitosta, on se, että ehdotetussa mallissa suojaosan ajoittaisen ylittämisen seuraukset olisivat kohtuullisessa suhteessa ylityksen määrään, toisin kuin aiemmin on ollut. Tämän haluan toistuvasti sanoa.

Kun tämä oli lausuntokierroksella, niin tästä esitetystä mallista nostettiin esille monia asioita, ja kyllä tämä työskentelyn joustavuus on se, mikä on tärkeää. Moni on työnantajan kanssa joutunut varsinaiseen pulaan, ehkä jopa menettänyt työpaikan, kun on ollut niin hankala sovittaa työvuoroja ja löytää semmoinen työntekotapa, etteivät ne rajat ylity. Nyt tähän saadaan varmasti parannusta.

Mallin arvioitiin helpottavan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työntekoa. Ennen kaikkea esiin nostettiin mallin ennakoitavuus, yhdenvertaisuuden lisääntyminen sekä eräiden nykyisen sääntelyn kannustinloukkujen poistaminen. Eli ne, millä puheeni aloitin — selkeämmät keskeiset pelisäännöt — ovat erittäin tärkeitä.

No, huoliakin esitettiin. Tietenkin ministeri tietää, että osin toivottiin, että vuosittaisen jouston määrä voisi olla vähän korkeampi, ja oli muutamia muitakin huolia. Tiedän, että lausuntokierroksen palautteet on luettu ja ne on parhaalla mahdollisella tavalla otettu varmasti tässä lakiesityksessä huomioon. Mutta toivon, että kun valiokunta tätä käsittelee, niin vielä katsotaan ne lausuntopalautteet, onko siellä jotakin, mitä voisi ottaa huomioon. Uskon kyllä, että tämä on kaikella huolella tehty. Annan tälle lakiesitykselle lämpimän tukeni ja kiitän ministeriä siitä, että näitä lakiesityksiä tulee näin ripeästi. Erityisesti ratkotaan niitä asioita, jotka ovat edellisiltä hallituksilta jääneet tekemättä. Nyt tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Työkyvyttömyyseläkeläisten työnteon lisääminen on erittäin hyvä asia kaiken kaikkiaan, ja täytyy muistaa, että kun työkyvyttömyyseläkkeiden taso on Suomessa ehkä noin 1 200 euroa suuruusluokaltaan, niin jokainen tunti, mitä pystytään tekemään ja sitä työkykyä pystytään hyödyntämään, myöskin antaa sitten tuloja ja siihen elämiseen parempia mahdollisuuksia. Siinä mielessä tämä näkökohta pitää tässä tuoda tietenkin esiin. Se on tärkeätä, että jokaisen jäljellä olevaa työkykyä hyödynnetään ja annetaan mahdollisuus sen käyttämiseen. Kaikki sellaiset esitykset ovat kannatettavia. Tämä lakiesitys on siinä mielessä hyvä, että tämä tekee sille kohderyhmälle, jonka eläketaso on matala, mahdollisuuden, kun työmarkkina joskus paremmin vetää, päästä työelämään kiinni.

Se, mitä itse mietin tämän kokonaisuuden osana, on se, että tämä joustavuus on tässä hyvä asia. Näissä esittelypuheenvuoroissa ei tullut näkyviin, mutta itse tulkitsen niin, että kun työskennellään, niin myöskin kartutetaan sitä tulevaa työeläkettä. Tavallaan jokainen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

tunti sielläkin puolella sitten tekee sen, että kun jää varsinaiselle vanhuuseläkkeelle, niin se tulee sitten sinnekin näkyviin, ja se työnteko kannattaa myöskin tältä osin.

Itse näen, että tässä on hyvä malli, ja niin kuin ministeri toi esiin, tätä on kolme vuotta valmisteltu ja tätä on huolellisesti tehty. Kyllä tässä lakiesityksessä on paljon näkökohtia, niin että täytyy tähän tutustua vielä paremmin, mutta kiitoksia tässä vaiheessa, että tämä lakiesitys on täällä meillä käsittelyssä. Tälle tulee varmaan suotuisa vastaanotto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.18 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikkaa on kritisoitu siitä, että työn tekeminen ei olisi kannattavaa. Tämä esitys on kuitenkin konkreettinen esimerkki siitä, kuinka puramme yhteiskunnan kannustinloukkuja. Tämän esityksen ydin on yksinkertainen mutta merkittävä: sen tarkoitus on tehdä työn tekemisestä aidosti kannattavaa myös työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla. Nykyinen järjestelmä on sisältänyt jyrkkiä rajoja, joissa pieni lisäansio on voinut johtaa koko eläkkeen menettämiseen. Tämä on luonut kannustinloukkuja ja epävarmuutta. Se on johtanut tilanteeseen, jossa työn tekemistä on pitänyt varoa sen sijaan, että siihen olisi kannustettu.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä uudistetaan järjestelmä joustavammaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Jatkossa käyttöön otettava joustomalli mahdollistaa sen, että eläkkeensaaja voi ansaita työllään tiettyyn rajaan asti ilman vaikutusta eläkkeeseen ja satunnaiset ylitykset voidaan sovittaa eläkkeeseen kohtuullisesti ilman, että koko etuus keskeytyy. Jatkossa siis eläkkeensaaja voi kokeilla työntekoa ilman pelkoa siitä, että menettää kerralla koko toimeentulonsa. Näin palkitaan työn tekemistä eikä rangaista siitä.

Samalla uudistuksen keskeinen tavoite on tätä laajempi. Tavoitteena on, että osatyökykyiset pystyvät hyödyntämään jäljellä olevaa työkykyään nykyistä paremmin. Monella työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla on halu ja kyky tehdä työtä ainakin osittain, mutta järjestelmä ei ole tähän kannustanut. Tämä uudistus madaltaa kynnystä kokeilla työhön paluuta ja helpottaa asteittaista siirtymistä takaisin työelämään.

Lisäksi esityksellä selkeytetään sääntelyä ja vahvistetaan yhdenvertaisuutta. Yhteensovittamisesta tulee läpinäkyvämpää ja ennakoitavampaa, kun säännöt ovat samat kaikille ja perustuvat selkeisiin euromääräisiin rajoihin. Tämä parantaa myös oikeusturvaa ja vähentää epävarmuutta eläkkeensaajan arjessa.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole vain teknisestä lakimuutoksesta vaan suunnanmuutoksesta. Nyt siirrymme järjestelmästä, joka rajoitti työntekoa, malliin, joka kannustaa siihen. Kun yhä useampi voi osallistua työelämään omien kykyjensä mukaan, hyötyvät sekä yksilöt että koko yhteiskunta. Jatkossa työn tekeminen kannattaa aina myös työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.22 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Työnteon tulee olla aina kannattavaa ja niin myös eläkkeellä, mikäli siihen on halua, jaksamista ja kykyä. Tällä esityksellä kannustetaan työntekoon eläkkeellä suojaosien kautta. Erityisen hyvä on, että mahdollistetaan työkyvyttömyyseläkkeellä oleville työnteko ilman, että koko eläke poistuu. Jo nykyisellään työelämästä eläkkeelle siirtymisessä on hyvät kannustimet jatkaa työntekoa, ja tällä esityksellä lisätään näitä kannustimia entisestään. Esitys on erinomainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

14.23 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Kun ihminen joutuu tilanteeseen, jossa hänen toimeentulonsa muodostuu suurimmaksi osaksi tai ainakin osittain työkyvyttömyyseläkkeen kautta, tilannetta ei pitäisi ajatella lopullisena. Työkyvyttömyyseläkkeen nostaminen ei siis tarkoita välttämättä loppuelämän työkyvyttömyyttä, ja siksi hallitus haluaakin helpottaa tämän esityksen myötä niiden ihmisten elämää, jotka haluavat ja kykenevät työskentelemään osittain työkyvyttömyyseläkkeen ohella.

Meidän nykyinen järjestelmämme on monelle liian jäykkä, eikä se anna tarpeeksi joustoa eri elämäntilanteisiin. Jos ihminen ottaa vastaan vähänkin enemmän työtä tai tekee satunnaisen työkeikan, voi syntyä tilanne, jossa pelätään eläkkeen katkeamista tai toimeentulon vaarantumista. Se ei kannusta millään tavalla työntekoon, vaikka ihmisellä olisi siihen halua ja olemassa olevaa työkykyä. Tällä hetkellä moni on siis kannustinloukussa, koska ei ole kannattavaa mennä töihin, jos ei ole varmuutta siitä, miten ylimääräiset tulot vaikuttavat työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen.

Arvoisa puhemies! Juuri tällä hallituksen esityksellä yritetään purkaa näitä kannustinloukkuja. Jatkossa työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voisi ansaita tietyn suojaosan verran ilman, että eläke pienenee. Lisäksi järjestelmään tulee jatkossa joustoa koko kalenterivuodelle. Jos tulot vaihtelevat esimerkiksi keikkatyön tai lomarahojen vuoksi, pienet ylitykset eivät heti leikkaa eläkettä. Moni voi tehdä osa-aikatyötä, keikkatyötä tai pienimuotoista yrittäjyyttä, ja jokaisella ihmisellä työkyky ja jaksaminen työskentelyyn vaihtelee.

Tässä uudistuksessa huomioidaan myös ihmisten erilaiset elämäntilanteet. Omaishoidon tukea ei lasketa työansioksi, ja työtuloja voi seurata jatkossa OmaKelan kautta aiempaa selvemmin. Järjestelmän pitääkin joustaa ihmisen mukana eikä rankaista siitä, että haluaa tehdä töitä. Työnteon pitää olla aina kannattavaa. Sen lisäksi, että työnteko on arvokasta yhteiskunnalle, se on arvokasta työntekijälle itselleen. Se pitää ihmisen mukana arjen rytmissä, lisää sosiaalista hyvinvointia ja ylipäättään ihmisen osallisuutta. Siksi yhteiskunnan täytyy kannustaa ihmisiä ennemmin osallistumaan eikä työntää sivuun.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena ei ole pakottaa ketään töihin vaan mahdollistaa työnteko niille, jotka haluavat tehdä töitä ja joilla on työkyky jäljellä työskentelyyn. Sillä on toki myös yhteiskunnallisia vaikutuksia, kun yhä useammalla on mahdollisuus työskennellä. Ihmisille pitää antaa mahdollisuus yrittää, tehdä työtä omien olemassa olevien voimavarojensa mukaan ja kokea olevansa osa yhteiskuntaa ilman jatkuvaa pelkoa etuuskien menettämisestä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

14.26 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä laki vaikuttaa ihan hyvältä. Siis on kiva puhua välillä tältäkin puolelta tälleen, että ei löydä silleen voimakasta kritiikkiä mistään.

Tämä hallituksen esitys esittää työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevan lainsäädännön uudistamista. Ehdotettu joustomalli korvaa nykyistä määräaikaista säännöstä työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä.

Minä yritin oikein yrittämällä etsiä kritiikkiä tästä, ja löysinhan minä sitä vähän, ministeri, ettet pääse niin helpolla. On pakko myöntää, että suurin osa lausuntokierroksella eli 30 kannatti näitä ehdotuksia, ainakin osittain. Esim. palkansaajajärjestöt ja vammaisjärjestöt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

pitivät tätä mallia oikeansuuntaisena mutta vaativat kuitenkin vähän suurempaa joustoa ja vahvempaa turvaa, ettei työn lisääminen vaaranna toimeentuloa tai palkka- ja urakehitystä. Sitten toinen asia, mistä tuli noottia, oli se, että tämä lausuntoaika oli hirmu lyhyt tässä laissa, oliko se alle kaksi viikkoa vai noin kaksi viikkoa, mikä on aika kireä.

Mutta kiitos kuitenkin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.27 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minäkin aloitan kiitoksilla ministeri Grahn-Laasoselle ja hallitukselle tästä esityksestä. — Tämä on ollut pitkään toivottu, että työkyvyttömyyseläkkeellä ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevat voisivat pienemmällä riskillä kokeilla työntekoa tai mahdollisesti myöskin lisätä sitä työntekoa, jolla on tietysti heidän omaan toimeentuloonsa vaikutusta, ja niin kuin täällä monet ovat sanoneet, tällä työllä on myös iso henkinen merkitys.

Myöskin koko yhteiskunnan kannalta tässä on kyse aika isosta asiasta. Meillä on tällä hetkellä täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä noin 91 500 henkilöä, ja heistä noin kymmenen prosenttia tällä hetkellä tekee työtä. Voi kuvitella, että siellä on potentiaalia enemmän kyllä, kun tämä nyt helpottuu. Osatyökykyisistä, joita meillä on noin 21 000, 80 prosenttia tekee jo tällä hetkellä työtä, mutta kuitenkin tässä on olemassa selkeä potentiaali, ennen kaikkea sitten kun työmarkkinat vetävät vahvemmin, että siellä avautuu näitä työmahdollisuuksia myös osatyökykyisille ja työkyvyttömyyseläkkeellä oleville.

Tämähän on ollut tavallaan se suomalainen tapa toimia. Meillä on sellaisia maita, joissa on tietty kiintiöjärjestelmä, niin että esimerkiksi tietyn määrän henkilökunnasta pitää olla vaikka osatyökyvyttömiä ja muuta, mutta me ei olla haluttu mennä tämän tyyppiin järjestelmään, vaan me ollaan toimittu niin, että jos henkilö on työkykynsä menettänyt tai osan työkyvystään menettänyt, niin silloin on oikeus tähän eläkkeeseen mutta sen ohella voi tehdä sitten työtä, ja sitä kautta sitten se toimeentulo näistä lähteistä turvautuu. Eli tavallaan tuetaan, jos henkilö ei ole täydessä työkyvyssä, mutta annetaan kuitenkin mahdollisuus, jos työkykyä on jäljellä ja sopivia työtehtäviä on tarjolla, parantaa sitä omaa toimeentuloa työn kautta. Tässä nyt tämä suojaosan korotus tekee sen, että tässä tulee huomattavasti vielä houkuttelevampi vaihtoehto osatyökyvyttömyyseläkkeellä ja täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oleville. Kaiken kaikkineen erittäin hyvä uudistus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.30 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Sanon ensiksi tärkeimmän asian, ja se on se, että minunkin mielestäni tämä on hyvä esitys. Tietenkin aina voi toivoa jotain vielä enemmän, ja jos se vielä enemmän toteutuisi, niin tässä olisi voinut olla suuremmat suojaosat tai sitten vielä suurempi mahdollisuus ylittää suojaosia. Nythän se helpotetaan sillä tavalla, että siirrytään käytännössä kuukausikohtaisesta suojaosasta kokovuotiseen suojaosaan, jolloin yhtenä kuukautena voi ylittää sen suojaosan määrän verran työtä, ja se ei sitten siihen kokonaisuuteen vaikuta. Mutta siis hyvä esitys.

Haluan kertoa yhden ihan konkreettisen esimerkin, joka kuvaa sitä, että silloinkin kun me tehdään hyvää lainsäädäntöä, työnantajien ja henkilöstön pitäisi tuntea yksityiskohtia myöten, miten niitä sovelletaan. Läheiseni aikanaan siirtyi osittaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle, ja kun sellainen henkilö, joka on osittaisella työkyvyttömyyseläkkeellä ja jat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

kaa siis töitään sen ohella, tulee iältään siihen laskennalliseen eläkeikään, niin se osittainen työkyvyttömyyseläke muuttuu täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Silloin työnantaja piti itsestään selvänä, että nythän täytyy poistua sieltä työelämästä sitten, kun kerran on tullut se täysi eläke, mutta niillä kahdella asialla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Tämä asia ei olisi koskaan saanut sitä oikeaa valaistusta, ellen itse olisi ollut silloin Kevan työelämän kehittämistyöryhmän jäsen, jossa ihan vapaamuotoisessa keskustelussa nostin tämän asian esille ja sain siihen todella hyvän juridisen tulkinnan, joka sitten verraten suuressa kaupungissa eli Turussa johti käytännössä siihen, että osattiin tulkita oikealla tavalla näitä.

Eli meidän täytyy tehdä hyviä säädöksiä, mutta meidän täytyy myös sitten kouluttaa työnantajat, työyhteisöt ja muut ymmärtämään, mistä tässä silloinkin on kysymys, koska nämä ovat aika monimutkaisia asioita. Ihan niin kuin esittelevä ministeri sanoi, tätä asiaa on aikaisemmin myös valmisteltu. Muistan ihan konkreettisesti itse, että yhtä paksuna pakettina, lineaarisen mallin nimellä, tämä oli valmistumassa syksyn lopulla vuonna 2022, mutta kun oli se iso lakiruuha, joka oli jäljellä olevana eduskuntakautena, tämä ei silloin päässyt enää tänne täysistunnon käsittelyyn. Hyvä, että tämä asia on nyt mahdollisesti joiltakin osin uudelleen muokattunakin tullut, ja tuemme tätä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.33 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin, joita täällä useat kansanedustajat ovat osoittaneet Orpon hallitusta ja ministeri Grahn-Laasosta kohtaan. Nimittäin tässä on kyse jälleen yhdestä työnteon kannustavuutta lisäävistä malleista ja lakiesityksistä, joita tähän saliin on tuotu. Juuri tässä laissa on kyse työkyvyttömyyden joustomallista, jossa tarkoitus on helpottaa työntekoa työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla. Tämä on todella tervetullut uudistus senkin takia, että meillä Suomessa on ollut vähän liian kategorinen tapa ajatella ihmisiä työelämässä sillä tavalla, että aika usein ihminen on joko sataprosenttisesti työelämässä tai sitten ei lainkaan. Nyt tässä haetaan juurikin tällaista joustomallia.

Hyvä asia tässä ovat juurikin nämä suojaosat, joista täällä ovat useat edustajat puhuneet. Elikä kun aikaisemmin eläke on leikkautunut, jos riittävän pitkään on ansainnut tuloja, niin tässä nämä suojaosat tuovat mahdollisuuden joustoon.

Eli tämä laki toisin sanoen tekee työn vastaanottamisesta turvallisempaa. Se hyödyntää jäljellä olevaa työkykyä, joka henkilöillä on. Se lisää osa-aikatyötä ja vähentää tilanteita, joissa ihmiset välttelevät työntekoa pelätessään eläkkeen menettämistä. On todella hyvä, että ihmiset saavat näin mahdollisuuden lisätä työntekoa nimenomaan oman työkyvyn ja jaksamisen rajoissa.

Ja, arvoisa puhemies, kyllä tällä on myöskin kansantaloudellisia vaikutuksia. Nimittäin valtiovarainministeriön arvioiden mukaan malli lisää osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien työntekoa jopa tuhannella henkilötyövuodella, ja tämän kautta syntyvä vaikutus vahvistaisi julkista taloutta 9—29 miljoonaa euroa vuodessa — eli kyllä tällä myöskin merkittäviä vaikutuksia on. Mutta tietenkin kaikkein merkittävin vaikutus on ihmisten omaan talouteen, jaksamiseen ja pysymiseen kiinni yhteiskunnassa, jota tällä lailla aikaansaadaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

14.35 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyyspolitiikkaa on tällä vaalikaudella voinut ihan aiheesta kritisoida, mutta tässä lakiesityksessä, jota nyt käsittelemme, kyllä kiitokset ovat hallitukselle ja ministerille paikallaan. Varsinkin kun itse en ole asiasta vastaavassa valiokunnassa, toisin kuin vaikka edustaja Merinen, en ole löytänyt yhtään kritiikin aihetta tästä esityksestä.

Kuten täällä on hyvissä puheenvuoroissa todettu, nimenomaan se, että työkyvyttömyyseläkkeellä tai osittaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ihmisten työllistyminen on sille henkilölle itselleen mutta myös koko kansantaloudelle erinomainen asia. Meillä on ollut ehkä tässä suhteessa liian kaavamainen näkökulma siihen, miten ihminen pystyy työskentelemään, jos hänellä itsellään on intoa ja mahdollisuuksia siihen huolimatta niistä fyysisistä tai henkisistä rajoitteista, mitkä ovat sen työkyvyttömyyden tietyssä tilanteessa aiheuttaneet.

On tietysti hyvä, koska nämä työkyvyttömyyseläkkeellä olevat ovat yleensä niitä kaikista pienituloisimpia, että tällä joustomallilla mahdollistettaisiin se, että heidän ansioitaan voitaisiin lisätä ilman, että se eläke leikkaantuu. Ehkä tässä se kaikista positiivisin näkökulma on siinä, että nimenomaan näitä hyvinvointivaltion tarjoamia tukia viedään enemmän sinne kannustavampaan suuntaan, jotta ihmisen ei tarvitse alkaa pohtia sitä, että jos minä vähän tienaan enemmän, niin kuinka paljon se mahdollisesti leikkaa niitä tukia, joita yhteiskunnalta saan. Siinä mielessä tämä on erittäin hyvä ja tarpeellinen uudistus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.36 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies, kunnioitettu ministeri! Hallituksen esitys työkyvyttömyyseläkkeen ja työn yhteensovittamisen uudistamisesta on tärkeä uudistus, joka purkaa kannustinloukkuja ja tukee osatyökykyisten mahdollisuuksia osallistua työelämään omien voimavarojensa mukaan.

Monella työkyvyttömyyseläkettä saavalla ihmisellä on halua ja kykyä tehdä työtä, ainakin osittain. Nykyinen järjestelmä on kuitenkin ollut monimutkainen ja jäykkä. Pienikin ansioiden ylitys on voinut aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa eläkkeen menettämisestä. Tämä on käytännössä estänyt monia vastaanottamasta työtä tai lisäämästä työpanostaan.

Uusi joustomalli tuo järjestelmään ennakoitavuutta ja kohtuullisuutta. Mallissa eläkkeensaajalla olisi kuukausittainen suojaosa, jonka verran voisi ansaita ilman vaikutusta eläkkeeseen. Lisäksi käytössä olisi kalenterivuosi-kohtainen jousto, joka mahdollistaa satunnaiset tulo-rajojen ylitykset ilman välittömiä seurauksia. Tämä on tärkeää erityisesti nykyisessä työelämässä, jossa yhä useampi tekee osa-aikatyötä, keikkatyötä tai pienimuotoista yrittäjyyttä. Tulot voivat vaihdella kuukausittain, ja juuri tällaisessa tilanteessa joustava malli toimii paremmin kuin vanha jäykkä järjestelmä. Esitys huomioi myös sen, että työkyky voi vaihdella. Ihmisellä voi olla hyviä ja vaikeampia jaksoja. Mahdollisuus tehdä töitä oman jaksamisen mukaan tukee osallisuutta, toimeentuloa ja hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Pidämme tärkeänä myös sitä, että suojaosan satunnaiset ylitykset eivät johda eläkeoikeuden muuttamiseen tai lakkauttamiseen. Malli antaa mahdollisuuden kokeilla työntekoa turvallisemmin ilman jatkuvaa pelkoa tukien menettämisestä. Lisäksi OmaKelan kautta tapahtuva seuranta helpottaa työansioiden ja joustosumman seuraamista sekä lisää avoimuutta ja ennakoitavuutta. Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan uudistus voi lisätä työntekoa jopa tuhannen henkilötyövuoden verran ja vahvistaa samalla julkista taloutta miljoonilla euroilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on nykyhallituksen linjauksen mukainen, jossa työnteon tulee aina olla kannustavaa ja kannattavaa. Työ tuo myös mielelle hyvää ja merkitystä elämään. Tämä on siis erinomainen uudistus, ja kiitän ministeriä tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.39 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kyllä minäkin yhdyin näihin kiitoksiin, mitä tässä salissa on jo runsain mitoin annettu sekä hallitukselle että ministeri Grahn-Laasoselle tämän asian eteenpäinviemisestä ja tänne eduskuntaan saattamisesta. Tämä käsiteltävä asia on kyllä todellakin askel parempaan suuntaan erityisesti kansan- ja takuueläkkeen saajille. Merkittävä parannushan tässä tosiaan on se, että eläkettä ei enää menettäisi kokonaan vaan ainoastaan sen joustosumman ylittävältä osalta.

Tässä on huoliakin esitetty ja semmoista pienen pientä kritiikkiä, niin kuin tuossa edustajat Merinen ja Lindén omista puheenvuoroissaan toivat esille, eli tämä joustosumman matala taso ja sitten tämä 12 kuukauden yhtäjaksoisen ylityksen vaikutus eläkeoikeuteen. Olisin näistä oikeastaan ministeriltä kysynyt, kävittekö esimerkiksi tästä joustosumman tasosta minkälaisia keskusteluja.

Sitten oikeastaan yleisesti vain totean, että pidän erittäin hyvänä, että nyt tässä salissa useastakin suusta hallituspuolueistakin todetaan, että tämä esitetty suojaosan palauttaminen tekee työn vastaanottamisen kannattavaksi. Toivoisin, että tätä ajatusta voitaisiin noudattaa myös silloin, kun puhutaan esimerkiksi työttömistä ihmisistä ja työttömyysturvan suojaosista etenkin sellaisessa tilanteessa, kun ihmisillä ei ole kokoaikaista työtä, jota olisi mahdollisuus vastaanottaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Merinen, olkaa hyvä.

14.41 **Ville Merinen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Äskeisestä vähän hutiloidusta puheenvuorosta unohtui tärkein asia, eli Suomessa tarvitaan edelleen lisää tämmöistä, että ihminen voi tehdä töitä vaikka vähänkin. Etenkin mielenterveysalalla, mistä itse olen tänne tullut, niin tuntuu, että semmoiset asiakkaat, jotka saivat tehdä vaikka päivän töitä viikossa jossain, he virkistyivät hirveän paljon nopeammin kuin kaikki muut, ketkä eivät saaneet tehdä sitä. Vielä uudet kiitokset tästä osasta, että saadaan tätä parannettua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, enintään neljä minuuttia, olkaa hyvä.

14.42 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Suomalaisessa työelämässä pitää olla mahdollisuuksia myös silloin, kun työkykyä ei ole täysimääräisesti jäljellä. Erityisesti nuorten kohdalla mielenterveyssyyt ovat kasvava syy työkyvyttömyyseläkepäätöksille. Tämä uudistus, joka nyt on käsittelyssä, on monella tavalla inhimillinen uudistus. Osatyökykyisillä pitää olla aito mahdollisuus olla mukana työelämässä ja osallistua myös yhteiskunnalliseen toimintaan ilman pelkoa eläkkeen äkillisestä leikkaantumisesta. Tämä joustomalli, niin kuin kerrottu, mahdollistaa jäljellä olevan työkyvyn hyödyntämisen ja turvallisen paluun työelämään terveydentilan niin salliessa. Kyse on arvoista ja siitä, miten näemme ihmiset työelämässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Täällä käytettiin hyviä puheenvuoroja siitä, että suomalainen työelämä on liikaakin on—off-henkistä, elikkä ajatellaan, että on töissä tai ei ole töissä. Siinä välillä on paljon muotoja ja myös paljon elämänkohtaloita ja erilaisia elämäntilanteita, joissa pitää sosiaaliturvajärjestelmän kyetä riittävään joustoon, jotta ihmisille on aina kaikissa tilanteissa työn vastaanottaminen mahdollisimman kannustavaa ja kannattavaa.

Haluan kiittää vammais- ja potilasjärjestöjä tästä yhteistyöstä, että tätä uudistusta on pystytty viemään eteenpäin siinä hengessä, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus löytää paikkansa työelämästä ja sitä kautta myös vahvistaa omaa ja perheensä toimeentuloa.

Kiitos ensinnäkin hyvin yksimielisestä vastaanotosta tälle esitykselle, mutta sitten paria kriittistä huomiota mielelläni kommentoin. Käsitykseni on se, että edellisellä hallituskaudella tämä uudistus ei edennyt kahdesta syystä. Toinen oli se, että toteuttamiskelpoista mallia ei löytynyt. Tämä oli hyvin riitainen työmarkkinaosapuoltenkin kesken, ja hallitus ei kyennyt tuottamaan viime kaudella tahtotilasta huolimatta sellaista hallituksen esitystä, jolla olisi ollut edellytyksiä edetä, ja se jäi tekemättä. Toinen syy on se, että loppukaudesta tätä esitystä ei myöskään priorisoitu, vaan se jäi hallitusohjelman vastaisesti — siis viime hallituskaudella — antamatta. Mielestäni se oli edelliseltä hallitukselta epäonnistuminen.

Me halusimme tehdä toisin. Me halusimme käyttää tähän riittävän ajan, ja tätähän on kolme vuotta valmisteltu. Tästä on käyty valtava määrä keskusteluja työmarkkinaosapuolten kanssa. Tätä on yksityiskohdiltaan hiottu kolme vuotta käytännössä, ja tämä on ollut erittäin vaativa työ. Tämä esitys poikkeaa monella tavalla siitä toteuttamiskelvottomasta mallista, joka edellisen hallituksen pöydälle loppukaudesta jäi makaamaan. Nyt meillä on esitys, joka käsitykseni mukaan ratkaisee ongelmia ja tuo joustomallin inhimillisenä.

Lausuntoajasta tuli edustaja Meriseltä huomio. Se liittyy taas täällä eduskunnan päässä sosiaali- ja terveystoimikunnan työtilanteeseen. Eli meitä sitoo se eduskunnan valiokunnan asettama takaraja esityksille, ja en halunnut pieniltäkään osin riskeerata, että tämä ei ehtisi tällä hallituskaudella nyt eteenpäin. Toimitimme sen siis silloin eduskunnalle sovittussa aikataulussa. On totta, että lausuntoajasta jouduttiin hieman nipistämään, jotta varmistetaan, että tämä tärkeä asia menisi läpi. Mutta toisaalta sitä on käsitelty näiden osapuolten ja lausunnonantajien kesken erittäin laajasti ja yksityiskohtaisesti tämän matkan varrella, eli esitys, joka oli pöydälläni, oli käynyt jo läpi ikään kuin monta lausuntokierrokseen rinnastettavaa vaihetta. Eli tämä ei tullut varmastikaan järjestöille yllätyksenä. Isossa kuvassa tätä kannatettiin lausuntokierroksella laajasti.

Tässä perustelut. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystoimikuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.